

Test za županijsko natjecanje iz filozofije 2019.

1) Na crtu pored imena filozofa napiši *brojnu oznaku* koja se nalazi ispred odgovarajućeg djela i *slovnu oznaku* koja se nalazi ispred odgovarajuće tvrdnje.

Descartes: _____; Berkeley: _____; Leibniz: _____; Locke _____

1. Novi ogledi o ljudskom razumu
 2. Meditacije o prvoj filozofiji
 3. Rasprava o principima ljudske spoznaje
 4. Ogled o ljudskom razumu
-
- A. Sve što duh opaža u sebi (...) zovem „idejom“, a moć da se u našem duhu proizvede ideja zovem „kvalitetom“ subjekta u kojemu se ta sila nalazi.
 - B. Ali koliko god moć mogao imati nad vlastitim mislima, nalazim da ideje koje se zbiljski opažaju osjetilima ne ovise na isti način o *mojoj* volji. (...) Ima, dakle, neka druga volja ili duh koji ih proizvodi.
 - C. U razumu nema ničega što prije nije bilo u osjetilima, osim samoga razuma.
 - D. (...) jer sad kad sam doznao da spoznajem tijela, ne zapravo osjetilima, ili sposobnošću mašte, nego samo razumom (...).

	4
--	---

2) Zaokruži slova ispred pet (5) točnih tvrdnji:

- a. Prema Leibnizu, jednostavne supstancije ne mogu nastati prirodnim putem jer ono što nastaje prirodnim putem, nastaje sastavljanjem iz dijelova.
- b. Kao što je, prema Boškoviću, protežnost tijela prividna jer se tijela sastoje od jednostavnih i neprotežnih točaka, tako prema Leibnizu tijela nisu istinske supstancije jer se sastoje od jednostavnih i neprotežnih jedinica.
- c. Kao što Boškovićeve točke djeluju jedna na drugu, tako i Leibnizove monade djeluju jedna na drugu.
- d. Prema Descartesu možemo pojmiti oblik bez protežnosti, ali ne možemo protežnost bez oblika.
- e. Prema Descartesu duhovi djeluju slobodno, a tijela prema mehaničkim zakonima. Stoga Descartes izričito nije sklad među njima.
- f. Prema Spinozi su protežnost i mišljenje samo atributi jedne te iste supstancije, tako da su ideje i tijela samo modusi te iste supstancije. Stoga među njima ima sklada.
- g. Prema Descartesu životinje nisu misleća bića. Stoga je ponašanje životinja objašnjivo čisto mehaničkim uzrocima.
- h. Prema Leibnizu protežnost ne može biti atribut supstancije (ne može biti supstancija), a to se protivi Descartesovom poimanju tjelesne supstancije.
- i. Prema Spinozi pojam *causa sui* (uzrok samoga sebe) znači da supstancija postoji prije same sebe.
- j. Prema Spinozi pojam *causa sui* (uzrok samoga sebe) znači da Bog djeluje slobodno prema svršnim uzrocima.

	5
--	---

3) Zaokruži slova ispred četiriju (4) obilježja koja *nisu* obilježja Holbachovog prosvjetiteljskog materijalizma:

a. dinamizam	b. mehanicizam	c. finalnost	d. teleologija
e. nužnost događanja	f. slučajnost događanja	g. uzročnost	h. determinizam

	2
--	---

4) Nadopuni sljedeći tekst:

Prema Hegelu, prirodna bića su manifestacija (drugobitak) _____. A filozofija prirode dijeli se na mehaniku, _____ i organiku.

	2
--	---

5) Koje su značajke pozitivnog ili realnog stadija ljudskog duha prema francuskom filozofu Augusteu Comteu, utemeljitelju pozitivizma?

	2
--	---

6) Nadopuni sljedeći tekst tako da on prati slijed Humeovog razmišljanja iz *Istraživanja o ljudskom razumu*:

Prema Humeu, sve naše zaključivanje o činjenicama, ako se želi proširiti očevidnost našega pamćenja ili osjetila, počiva na odnosu _____, a nijedan zaključak o tom odnosu ne izvodi se (*u nastavku, na sljedećoj crti, ispravno umetni „a priori“ ili „a posteriori“*) _____. Stoga svi oni počivaju na _____. Međutim, kako time nismo poučeni ni o kakvoj nužnoj vezi, onda napokon sve naše zaključivanje o činjenicama koje hoće proširiti našu spoznaju počiva na jednom drugom principu, naime, na _____.

	2
--	---

7) Do kojeg je uvida Descartes došao proučavajući matematičke znanosti, usprkos tome što se one bave različitim objektima, i na koji način taj uvid uspijeva proširiti na druga područja znanja?

	2
--	---

8) Nadopuni sljedeća dva teksta prema Kantovoj *Kritici čistog uma* i *Metafizičkim polaznim načelima prirodne znanosti*:

a. Spekulativna metafizika dijeli se na transcendentalnu filozofiju i fiziologiju čistog uma. Prva razmatra samo razum i um, u sustavu svih pojmova i načela koji se odnose na predmete uopće, a da se ne pretpostavljaju objekti koji bi bili dani i naziva se _____. Fiziologija može biti ili transcendentna ili imanentna. Imanentna fiziologija se prema svojim predmetima dijeli na dva dijela, naime: _____ i _____.

b. U nekoj prirodnoj znanosti može biti onoliko znanosti koliko u njoj ima matematike, ali da bi bila moguća primjena matematike moraju se prethodno navesti principi konstrukcije pojmova koji pripadaju pojmu materije uopće, jer matematika za razliku od filozofije nije spoznaja iz _____, nego spoznaja iz konstrukcije pojmova. Nalaženje tih principa pripada čistoj filozofiji zbog čega ona biva zbiljskom metafizikom tjelesne prirode, a broj tih principa ovisi o _____. Pod njih se moraju podvesti i sva određenja općeg pojma neke materije uopće i to sve prema osnovnom određenju onoga što bi trebalo biti predmet izvanjskih osjetila, i zbog čega se osjetila jedino i mogu aficirati. To temeljno određenje materije, na koje se mogu svesti svi ostali predikati materije, jest _____.

	5
--	---

9) Zaokruži slovo ispred *dvije* (2) točne tvrdnje, na temelju Kantove *Kritike rasudne snage*:

- Bez principa mehanizma prirode ne može se postići uvid u prirodu stvari.
- Princip općeg mehanizma prirode je heuristički princip.
- Princip mehanizma prirode i teleologijski princip u tehnici prirode ne mogu se povezati na jednoj te istoj stvari kao osnovna načela uzajamnog razjašnjenja za određivačku snagu suđenja.
- Princip mehanizma prirode i namjernog tehnicizma prirode mogu se sjediniti samo tako da se drugi podredi prvom.
- Ako neke stvari priznamo za prirodne svrhe, princip mehanizma prirode svakako je dovoljan za njihovo potpuno razjašnjenje.

	2
--	---

10) Zaokruži slovo ispred četiri (4) netočne tvrdnje, na temelju Baconovog djela *Novi Organon*:

- a. Znanosti trebaju biti način sastavljanja stvari koje su prije pronađene, a ne način za pronalaženje ili nacrt za nova djela.
- b. Aksiome treba izvoditi iz pojmova dokazivanjem, a ne iz stvari ili pojedinosti i tako će znanosti postati djelotvornima.
- c. Prednost treba dati anticipacijama prirode pred razjašnjavanjem prirode.
- d. Razum u prirodu unosi više reda negoli ga u prirodi ima.
- e. Plodovi su jamci istinitosti filozofija.
- f. Aksiomi izvedeni iz pojedinosti upućuju na nove pojedinosti i čine znanosti djelotvornima.
- g. Treba narazorivo povezati eksperimentalne i racionalne sposobnosti.
- h. Napredak znanosti bit će dobro zasnovan ako se bude sabiralo više svjetlonosnih, a ne više plodonosnih pokusa.
- i. Budući da istinski znati znači znati na osnovi uzroka, onda znanostima koristi znati sve uzroke – materiju, formu, djelatno i svrhu.
- j. Među uzrocima najdjelotvornije je poznavanje forme.

	4
--	---

UKUPNO:

	30
--	----